

Vlaams
Parlement

vergadering **C293**
zittingsjaar 2017-2018

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media

van 12 juli 2018

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Bart Caron aan Sven Gatz, Vlaams minister van Cultuur, Media, Jeugd en Brussel, over de versnelde uitrol van de UiTPAS – 2346 (2017-2018)	3
VRAAG OM UITLEG van Bart Caron aan Sven Gatz, Vlaams minister van Cultuur, Media, Jeugd en Brussel, over de kosten voor televisiekijkers naar aanleiding van de beslissing van de VRT om DVB-T af te bouwen – 2367 (2017-2018)	5
VRAAG OM UITLEG van Marius Meremans aan Sven Gatz, Vlaams minister van Cultuur, Media, Jeugd en Brussel, over de genderongelijkheid in de beursaanvragen bij het Vlaams Fonds voor de Letteren (VFL) – 2371 (2017-2018)	10

VRAAG OM UITLEG van Bart Caron aan Sven Gatz, Vlaams minister van Cultuur, Media, Jeugd en Brussel, over de versnelde uitrol van de UiTPAS – 2346 (2017-2018)

Voorzitter: mevrouw Cathy Coudyser

De voorzitter: De heer Caron heeft het woord.

Bart Caron (Groen): Minister, in uw persbericht van 22 juni over de versnelde uitrol van de UiTPAS staat het volgende: "Minister Gatz beschikt over drie instrumenten om de participatie van mensen in armoede aan cultuur te stimuleren: de ondersteuning aan de lokale besturen voor de opstart van een lokaal netwerk in het kader van het participatiedecreet; het Fonds Vrijetijdsparticipatie en de UiTPAS. Met een lokaal netwerk krijgt de gemeente een sterke lokale regie om een armoedebeleid uit te tekenen. Het OCMW, gemeentelijke vrijetijdsdiensten (cultuur-, jeugd- en sportdienst) en de verenigingen van mensen in armoede die in de gemeente actief zijn, moeten daarbij betrokken zijn. Als er in de gemeente geen lokaal netwerk werd opgericht, kunnen mensen in armoede er een beroep doen op het Fonds Vrijetijdsparticipatie voor het lokaal en bovenlokaal cultuur- en vrije tijdsaanbod. Dit moet dan wel gebeuren via een lokale sociale organisatie." Dat zal op termijn ook afgebouwd worden en geïntegreerd worden in die lokale netwerken. "Tenslotte is er de UiTPAS, een spaar- en voordelenprogramma dat mensen stimuleert om te participeren aan sport- en cultuuractiviteiten. Mensen in armoede krijgen bovenop de spaar- en ruilkansen op een niet-stigmatiserende manier kortingen op het vrijetijdsaanbod met een UiTPAS-label."

Minister, u hebt beslist om vanaf 2020 niet meer in tussenkomsten te voorzien voor lokale participatie van mensen in armoede in gemeenten zonder lokaal netwerk en de middelen vanaf dan toe te wijzen voor tussenkomsten voor bovenlokale participatie van mensen in armoede. Daarnaast investeert u in de uitrol van een bovenlokale UiTPAS voor alle mensen in armoede.

Daarom heb ik wat vragen, vooral ter verduidelijking. Kunt u al wat meer details geven over uw beslissing om de UiTPAS versneld bovenlokaal uit te rollen voor mensen in armoede? Hier en daar wordt getwijfeld aan de haalbaarheid daarvan. Zult u op korte termijn nog veel meer gemeenten dan vandaag kunnen betrekken? Vandaag is iets meer dan een derde van de gemeenten betrokken. Wat houdt 'bovenlokaal' in deze context juist in? Heeft dat ook een verband met bijvoorbeeld het decreet dat we hier onlangs goedgekeurd hebben? Gezien de investeringen en de vraag om intergemeentelijke samenwerking te stimuleren, is de UiTPAS voor veel gemeenten toch sowieso een bovenlokaal verhaal. Worden de gemeenten en samenwerkingsverbanden zelf ook nog verder gestimuleerd en ondersteund om toe te treden tot het UiTPAS-programma? Hoe zal dat gebeuren? Hoe zal de bovenlokale uitrol in de praktijk verlopen?

De voorzitter: Minister Gatz heeft het woord.

Minister Sven Gatz: Om participatie aan een uitgebreid bovenlokaal aanbod mogelijk te maken voor alle mensen in armoede in Vlaanderen en Brussel, ongeacht of er een lokaal netwerk en/of een lokale UiTPAS actief is, heb ik beslist om een bovenlokale UiTPAS te ontwikkelen. Ik ben ervan overtuigd dat die bovenlokale uitrol een katalysator is voor gemeenten en steden om de sprong te wagen en UiTPAS lokaal te implementeren. Op die manier kunnen ze niet alleen deelname van iedereen aan het lokale aanbod promoten, maar dat ook openstellen voor deelname aan kansentariëf.

Mensen in armoede krijgen een bovenlokale UiTPAS, waarmee ze zich rechtstreeks aan de balie van de organisator kunnen aanmelden voor de korting. De screening wordt geautomatiseerd via de kruispuntbank. Dat is recent toegestaan.

Bovendien heb ik aan Demos vzw gevraagd om extra in te zetten op het inspireren en stimuleren van gemeenten en steden om een lokaal netwerk vrijetijds-participatie op te richten vanaf 2020, om zodoende recht te kunnen hebben op Vlaamse middelen, het zogenaamde trekkingsrecht. Die middelen kunnen de gemeenten en steden ook motiveren om de UiTPAS in hun gemeente of stad te implementeren. Het is dus dubbel.

In de context van de UiTPAS slaat de term 'bovenlokaal' op het vrijetijdsaanbod dat door Demos vzw onderhandeld is – het gaat daarbij over festivals, concerten, sportmanifestaties, evenementen, pretparken – en waarbij het vaststaat dat mensen in armoede maximaal 20 procent van de kostprijs betalen. Het heeft dus niet meteen iets van doen met de term 'bovenlokaal' in het recent goedgekeurde decreet. Ik geef enkele voorbeelden: het kan zowel gaan over de Night of the Proms of de Lokerse Feesten als over een voorstelling in De Singel of een cultuurcentrum.

Hoe zullen we de gemeenten stimuleren en ondersteunen? Publiq vzw kreeg de opdracht om blijvend in te zetten op de doorontwikkeling van de UiTPAS en de maximale spreiding over Vlaanderen en Brussel. Publiq vzw wierf recent ook nog een extra medewerker aan, die specifiek daarop wordt ingezet. Met het oog op de nieuwe gemeentelijke legislatuur zet publiq momenteel in op het informeren en stimuleren van lokale besturen, want het is toch wel nodig dat we de grote sprong voorwaarts stilaan beginnen te maken. Belangrijk is dat publiq momenteel, zoals afgesproken, een doorgedreven evaluatie voorbereidt, die aan mij en aan u zal worden gepresenteerd voor het einde van dit jaar. Die evaluatie zal onder andere een aantal aanbevelingen moeten voorleggen in functie van de verdere uitrol van de UiTPAS en de opvolging van de UiTPAS-gemeenten en de UiTPAS-regio's.

Hoe zal de bovenlokale uitrol in de praktijk verder verlopen? Het zal in verschillende fases gebeuren. Ten eerste staat de ontwikkeling van een 'one stop shop'-platform op de planning. Daarvoor heb ik een eenmalig bedrag van 50.000 euro vrijgemaakt in 2018. Dat platform wil het bovenlokale aanbod bundelen, zowel van het Fonds Vrijetijdsparticipatie, het Steunpunt Vakantieparticipatie als van de UiTPAS-gemeenten of -regio's die hun aanbod willen openstellen voor mensen in armoede van buiten de gemeente. Zo kunnen mensen in armoede zelf ook het bovenlokale aanbod raadplegen.

In eerste instantie is er een onderscheid tussen het aanbod waarvoor er gereserveerd moet worden – dat kan in het begin enkel via lidorganisaties, via het fonds, of het Steunpunt Vakantieparticipatie – en het aanbod dat niet gereserveerd dient te worden. Wat dat laatste betreft, kunnen individuen en groepen rechtstreeks bij een organisatie terecht met hun bovenlokale UiTPAS. In een tweede fase moet er dan nog een nieuwe tool voor het Fonds Vrijetijdsparticipatie gebouwd worden, die de integratie met andere toepassingen mogelijk maakt. Nu gebeurt dat nog manueel. In de laatste fase krijgen mensen in armoede dan online rechtstreeks toegang tot het te reserveren bovenlokale aanbod.

Hiermee streef ik naar een doorgedreven zelfbeschikking inzake cultuur voor mensen in armoede.

Ik hoop dat ik hiermee wat duidelijkheid heb gebracht.

De voorzitter: De heer Caron heeft het woord.

Bart Caron (Groen): Minister, ik dank u voor de duidelijkheid. Ik heb zelf inderdaad de term 'bovenlokaal' in een bestuurlijke context geschetst, terwijl het bij u over het aanbod gaat dat een bovenlokaal karakter heeft. Ik dank u voor die verduidelijking.

Het is terecht dat u een doorgedreven evaluatie doet van de gezette stappen, die niet noodzakelijk negatief zijn. Dat moet niet het uitgangspunt zijn. Het uitgangspunt moet zijn hoe u een snellere uitrol en een grotere dekking in Vlaanderen kunt realiseren via die UiTPAS, terwijl het instrumentarium relatief sneller toegankelijk moet zijn. Dat is nodig. Het gaat een beetje te traag om het succes te kunnen valoriseren en om de effecten te kunnen maximaliseren. In die zin zijn de stappen die gezet zijn, namelijk de nieuwe tool, het 'one-stop-shop'-platform en rechtstreekse toegang voor een aantal manifestaties, echt wel een noodzaak. Ik hoop dat op die manier binnen afzienbare termijn er een dekking is in Vlaanderen die zo goed als volledig is. Het is zinvol, maar het is duur en het gaat traag. We hebben nood aan effecten in de praktijk. Niemand twijfelt aan de intenties, maar het instrumentarium moet worden geoptimaliseerd. Ik dank u voor uw inzet.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Bart Caron aan Sven Gatz, Vlaams minister van Cultuur, Media, Jeugd en Brussel, over de kosten voor televisiekijkers naar aanleiding van de beslissing van de VRT om DVB-T af te bouwen – 2367 (2017-2018)

Voorzitter: mevrouw Cathy Coudyser

De voorzitter: De heer Caron heeft het woord.

Bart Caron (Groen): Minister, ik kom nog eens terug op de afbouw van DVB-T door de VRT omdat mijn mailbox blijft vollopen met berichten en argumenten ter zake.

Niet iedereen heeft kabel-tv of toegang tot een snel 4G-netwerk. 45.000 mensen die vandaag DVB-T van de VRT krijgen, zullen worden afgekoppeld. Dat betekent dat die mensen op een andere manier toegang tot uitzendingen van de openbare omroep moeten realiseren op technisch vlak. De VRT bespaart hiermee grosso modo 1 miljoen euro. Dat kan iets meer zijn, afhankelijk van het feit of je de omschakeling naar DVB-T2 berekent. Als de kijkers voor zichzelf een alternatief moeten ontwikkelen, dan varieert de kostprijs tussen 5 en 8 miljoen euro. Wat de VRT uitspaart aan 1 miljoen euro, kost de burgers 5 tot 8 miljoen uit eigen zak.

De berekening is niet zo moeilijk te maken. Als die 45.000 mensen allemaal een abonnement nemen op Antenne TV van TV Vlaanderen, dan komt dat op 5.373.000 euro per jaar. Het is nog niet duidelijk of Antenne TV de stations van de VRT al dan niet zal overnemen. Er zijn natuurlijk nog andere manieren. Men kan ook Satelliet-tv nemen bij TV Vlaanderen, en dat kost dan voor die 45.000 kijkers 8 miljoen euro per jaar. Elke andere formule via kabel, analoog of digitaal van Proximus of Telenet is sowieso duurder. 4G is in dezen onbruikbaar wegens de kostprijs. Het volume aan bits dat men nodig heeft om tv te kijken op een tablet of een computer, is veel te groot om dat via 4G te doen. Het kan technisch, maar het is onbetaalbaar. Daarnaast is het ook zo dat de goedkope internetabonnementen van Proximus, Telenet en andere absoluut niet volstaan om dagelijks televisie te kijken. Er is een gelimiteerd volume dat je voor de basiskostprijs kan krijgen.

Ooit leek toegang tot VRT-televisie bijna een basisrecht, eerst analoog, later digitaal. De interpretatie hiervan is gewijzigd, stel ik vast. De VRT bespaart ruim 1 miljoen euro door het afkoppelen van DVB-T. De kijkers moeten daardoor een factuur betalen die x keer hoger is. Heel veel van die kijkers zijn overigens geen intensieve kijkers. Het zijn mensen die eerder sporadisch kijken. Bent u zich bewust van de kostprijs voor die burgers? Vindt u dat aanvaardbaar? Hoever staan de onderhandelingen tussen de VRT en TV Vlaanderen om de zenders van de VRT via Antenne TV aan te bieden? Is het bedoeling dit snel af te ronden

opdat de DVB-T-kijkers zouden kunnen overschakelen naar het goedkoopste alternatief?

De voorzitter: Minister Gatz heeft het woord.

Minister Sven Gatz: Of ik dat aanvaardbaar vind of niet, is niet aan de orde. Noch het Mediadecreet, noch de beheersovereenkomst vandaag laten me toe in te gaan tegen de beslissing van de VRT die autonoom is op dit gebied. Dat is hier in de commissie bij de vorige vraagstelling uitvoerig geduid.

Los hiervan heb ik de VRT gewezen en zal hen blijven wijzen op de maatschappelijke verantwoordelijkheid die ze in dezen dragen teneinde hier afdoende over te communiceren en het proces van de afschakeling in zo goed mogelijke banen te leiden. Dan gaat het hierbij ook over de alternatieven, zoals VRT NU. Daarvan heeft de VRT afgelopen weekend laten weten dat op 1 augustus een app beschikbaar zal zijn die kijkers toelaat programma's live en uitgesteld te bekijken op een smartphone of tablet.

De VRT laat me weten dat de onderhandelingen tussen de VRT en TV Vlaanderen om de VRT-televisiezenders via Antenne TV aan te bieden, constructief en positief verlopen.

De VRT hoopt de onderhandelingen binnenkort te kunnen afronden. Gelukkig laat ook TV Vlaanderen mij weten dat de onderhandelingen positief verlopen en dat zij ook denken binnenkort tot een oplossing te kunnen komen.

Ik wil toch nog even een element toevoegen, omdat in de vraagstelling duidelijk wordt aangegeven dat de toegang tot VRT-televisie ooit bijna een basisrecht leek, eerst analoog, later digitaal, en dat de interpretatie hiervan zou zijn gewijzigd. Dat gaat dan over de universele beschikbaarheid van televisiediensten. Ik scherm daar helemaal niet mee, maar ik heb daarstraks gewezen op het bestaan van het Mediadecreet en de beheersovereenkomst, en ik wil hier ook op de EU-richtlijn Universele Dienst wijzen. Die stelt niet dat een openbare omroep zijn programma's free-to-air via de ether zou moeten uitzenden. Dat staat nergens geschreven. De doelstelling van een algemene of grote beschikbaarheid van het programma-aanbod van openbare omroepen op bepaalde netwerken wordt gerealiseerd via een andere juridische verankering, de must-carryregeling uit die EU-richtlijn Universele Dienst. Zoals u weet, bepaalt die richtlijn dat lidstaten bepaalde netwerken die voor een significant aantal eindgebruikers het belangrijkste middel zijn om omroepprogramma's te ontvangen, kunnen aanduiden: op hen rust dan de verplichting om de programma's van de openbare omroep via die netwerken door te geven. Ik zeg het echter nog eens: geen van de bepalingen uit die richtlijn inzake elektronische communicatie bouwt de verplichting in dat openbare omroepen hun programma's free-to-air moeten uitzenden via DVB-T of een ander kanaal.

Het spijt me. Ik wil het zakelijk houden, zoals u zegt. Ik besef dat een aantal mensen daar rechtstreeks door worden getroffen, maar gelet op de cijfers van het Ipsos-onderzoek, dat, als ik me niet vergis, ook aan u is bezorgd, is die groep niet zo groot. Ook biedt de VRT wel degelijk een alternatief en overtreedt ze hierbij geen enkele wettelijke verplichting, noch Vlaams, noch Europees.

De voorzitter: De heer Caron heeft het woord.

Bart Caron (Groen): Minister, dank u wel. Dat het geen grote groep is, is een feit. Anderzijds is het natuurlijk wel zo dat men door de manier van bevragen, het contacteren van drieduizend mensen via een vaste telefoonlijn, een belangrijk deel van de gebruikers niet bereikte, als je bedenkt dat het systeem heel veel wordt gebruikt in vakantiewoningen, appartementen, campings, door vrachtwagenchauffeurs in hun

rustpauzes, door mensen onderweg enzovoort. Voor hen is er geen alternatief. Dat wordt natuurlijk niet gemeten in het Ipsos-onderzoek. In die zin is er bij veel mensen dus toch wel enige twijfel. Voor het standaard thuisgebruik is het zeker een betrouwbaar onderzoek, maar voor die vele toepassingen erbuiten is dat niet zo.

Het staat niet in het decreet en het staat niet in de beheersovereenkomst. Minister, ik moet zeggen dat ik mea culpa moet slaan voor het feit dat ik dat toen bij de bespreking en het bekijken van de beheersovereenkomst niet heb opgemerkt, want het stond wel in de vorige beheersovereenkomst. Het staat helaas niet in de nieuwe, en dat is mij ook ontgaan.

Dan is er het principe van free-to-air. Volgens de VRT betekent free-to-air niet dat men digitaal, terrestrisch of op een andere manier gratis toegankelijk moet uitzenden, maar ik wil toch verwijzen naar de praktijk in Europa, waar de DVB-T-uitzendingen overal wel bestaan wat de openbare omroepen betreft. Daar heb je wel een toegankelijkheid. Je kunt ter zake overigens ook de analogie maken met de radio, met FM en DAB+. Ik wil ook even verwijzen naar een punt dat is gemaakt door de Europese Commissie in het kader van de overname van De Vijver Media door Telenet. Ik zal het voorlezen: "Basic pay TV channels are channels included in the basic channel package offered by TV distributors. In Belgium, most households pay a monthly fee to a cable company or telephone company in return for such a basic package of TV channels. De Vijver Media's channels Vier and Vijf are included in this basic package and are therefore basic pay TV channels. Only the channels of the public broadcasters are available for free, without any subscription, and therefore qualify as free-to-air channels." Die laatste zin is belangrijk. Ik leg de nadruk op dat 'for free'. In deze alinea zegt de Europese Commissie dat je zodra men een betalend abonnement moet hebben, dus niet meer kunt spreken van free-to-air. Dat is eigenlijk de geest daarvan. Ik zal niet naar de rechtbank stappen om het aan te vechten, dat is niet mijn rol als politicus, maar als iemand dat wil doen, dan moet de VRT zich met dit soort alinea's wel minstens vragen stellen. Minister, ik mag zakelijk zijn, maar ik wil het toch maar zeggen.

Daarnaast is het zo dat bijvoorbeeld het bekijken van VRT NU via een computer technisch niet eenvoudig is. Het is een zeer complexe aangelegenheid, en je kunt een aantal toepassingen niet hebben die vandaag via DVB-T wel kunnen, zoals doorspoelen en pauzeren. Sommige dingen kun je wel, sommige kun je niet. Het is in ieder geval veel complexer, en ook bij Chromecast zijn er veel beperkingen. De jongste tijd heeft de VRT daarenboven nogal wat programma's versleuteld. Dat is eigenlijk verbazingwekkend. Je vraagt je af hoe het komt dat je daar als kijker niet naar kunt kijken. Daarover wordt ook geen echte toelichting gegeven. "This stream is not available." Daarmee moet je het dan doen. Meer dan dat krijg je niet qua uitleg. Ik zal me dan maar indirect tot de VRT richten: er zijn dus toch een aantal zaken die veel vragen doen rijzen en waarvan ik vind dat men zich daarover bij de VRT toch maar eens moet bezinnen. Misschien zullen via die petitieijsten toch kijkers naar de rechtbank stappen. Ik weet niet wat ze zullen doen.

Ik betreur het echter ten zeerste dat de VRT deze beslissing neemt voor volgens mij veel meer dan 45.000 kijkers en zeker voor doelgroepen die ze op een andere manier niet meer zal bereiken.

De voorzitter: Mevrouw Seghers heeft het woord.

Katia Segers (sp.a): Ik ben verheugd dat we deze kwestie nog voor het reces opnieuw ter sprake kunnen brengen. De beslissing van de VRT, die op het eerste gezicht niet zo verregaand lijkt, is toch een stuk ernstiger en complexer dan de VRT laat uitschijnen. Het gaat over een aantal fundamentele zaken.

Ik wil beginnen met me aan te sluiten bij de bedenking van collega Caron met betrekking tot het Ipsos-onderzoek. We hebben daar inderdaad een samenvatting van ontvangen. Daaruit zou moeten blijken dat huishoudens met DVB-T iets jonger, groter en hoger opgeleid zijn dan de modale tv-kijkers. Er worden echter ook een aantal vaststellingen gedaan die volgens mij enigszins tegenstrijdig zijn en waarvoor men in het onderzoek geen verklaring tracht te vinden. Enerzijds zouden gezinnen met DVB-T een minder sterke band hebben met het medium tv. Ze zouden minder frequent en minder lang televisiekijken. Anderzijds zijn ze net beter uitgerust op het vlak van multimediatoestellen thuis en zijn ze ook meer vertrouwd met online platformen die video's beschikbaar maken. Het gebruik van websites en apps ligt over nagenoeg de hele lijn veel hoger bij DVB-T-gebruikers, ook als het gaat over betaalde platformen zoals Netflix. Dat is frappant voor een groep die klaarblijkelijk minder frequent en minder lang televisie zou kijken. Ik kan alleen maar vaststellen dat ik het profiel dat in die studie gecreëerd wordt van de DVB-T-kijker niet kan rijmen met de talloze mails van kijkers, die collega Caron en ongetwijfeld ook alle andere collega's ontvangen. Dat zijn mensen voor wie DVB-T de verkozen of de enige vorm van tv-kijken is, vanuit financiële of praktische overwegingen. Collega Caron verwees al naar truckchauffeurs en binnenschippers. Dikwijls schrijven mensen ons ook uit naam van familieleden of vrienden, omdat het een heel gebruiksvriendelijke technologie is. Ik blijf dus met grote vraagtekens zitten omtrent de voor de steekproef gehanteerde methodologie.

De cruciale vaststelling van Ipsos uit de steekproef is echter dat de DVB-T-kijkers uit eigen beweging geen andere manier van tv-kijken overwegen. Indien ze verplicht worden om een nieuwe antenne te kopen, zal iets minder dan 50 procent dat doen. Ik krijg dus de indruk dat men dit in het onderzoek wil afdoen alsof de meerderheid van de DVB-T-kijkers de technologie zou opgeven als ze er zelf in moet investeren. Het impliceert echter ook dat de helft van de kijkers geen alternatief ziet om naar tv te kijken. Dat hoeft ook niet te verbazen. Los van financiële en praktische overwegingen, staat VRT NU namelijk – en dat is eigenlijk de bottomline inzake de kwestie van universele toegang – nog onvoldoende op punt om als volwaardig alternatief en/of platform beschouwd te kunnen worden. Het encrypteren van het aanbod door middel van DRM-technologie zorgt op vele toestellen voor problemen. Bart Caron zei het al. Technische specialisten stellen zich er ook terecht vragen bij of hierdoor het free-to-air-principe niet geschonden wordt. Minister, ik zou u dus willen oproepen om dit nader te laten onderzoeken. Ik denk dat dit onderzoek verdient.

Ik vraag me af of de voorvechters van de afschaffing van DVB-T uit eigen overweging naar de WK-matchen van de Rode Duivels zouden kijken op hun Sporzalivestream of via VRT NU. Beeld het u eens in, zo'n stream, die constant blijft haperen, bufferen, uitvalt, of zelfs wanneer het vlot verloopt toch nog tot twee minuten achterloopt op de actie, zodat je eerst je burens hoort juichen voordat je zelf het beeld van het doelpunt op je scherm krijgt. Dan spreek ik over een verbinding via een vaste lijn of wifi-connectie, niet over de 4G die men de DVB-T-gebruikers wil aanpraten en die echt leidt tot een gevoelige meerkost, want je komt er dan niet met een eenvoudig internetabonnement.

Onze fractie betreurt dus ten eerste de beslissing van de VRT. De openbare omroep moet er zijn voor elke Vlaming. Met de afschaffing van DVB-T is dat niet meer het geval. Er is nog veel werk aan de winkel, enerzijds voor de beleidsmakers. Ik heb het de vorige keer al op tafel gelegd: ik denk dat we er werk van moeten maken, dat het tijd wordt tijd dat we internet erkennen als basisrecht. Dat heeft ook de ombudsman trouwens geadviseerd. Op die manier kan de kostprijs van internet wel gedrukt worden. Anderzijds is er ook werk aan de winkel voor de VRT, want de VRT heeft de plicht om een open platform te garanderen. VRT NU is dat in het huidige medialandschap, in zijn huidige vorm

gewoonweg niet. Dat is echt een probleem. Ik denk dat we deze kwestie zeker nog verder moeten opnemen met de VRT. Ik roep u daartoe op, minister.

De voorzitter: De heer Vandaele heeft het woord.

Wilfried Vandaele (N-VA): Minister, ik ben in elk geval blij dat we een schuldige gevonden hebben in de heer Caron. Het siert hem dat hij toegeeft dat hij niet gezien heeft dat het niet meer vermeld stond in de beheersovereenkomst. Dat is een foutje, collega. *(Opmerkingen van Bart Caron)*

Dat was een grapje, maar ik neem er akte van, collega Caron. Die mails krijgen wij natuurlijk ook. Blijkbaar zijn er inderdaad nogal wat mensen die een deel van hun comfort verloren zien gaan, dus alle begrip daarvoor.

We hebben dit debat hier al eens gevoerd, minister. U hebt het antwoord al eens gegeven: dit is een keuze van de VRT.

Je kunt natuurlijk, zoals collega Caron en collega Segers, zeggen dat dit toch een verplichting is waar de VRT zich nu vanaf maakt. Ik durf daar momenteel geen uitspraak over doen. Wat ons betreft: we nemen er akte van dat dit inderdaad de keuze is van de VRT. We kunnen dan eigenlijk alleen maar vragen dat ze de overgang zo soepel mogelijk laat verlopen en dat ze ook zoveel mogelijk informeert. Nu wordt er voor de app VRT NU aangekondigd dat dat per 1 augustus zal gebeuren. Laat ons dus hopen dat dat allemaal goed verloopt en dat dat een gebruiksvriendelijke app is.

Dus het is nog altijd wel iets anders, maar laat ons hopen dat dit dan toch een deel van het comfort kan terugbrengen voor de mensen die nu hiermee worden geconfronteerd.

De voorzitter: Mevrouw Brouwers heeft het woord.

Karin Brouwers (CD&V): Minister, in tegenstelling tot de vorige vragen die hierover gesteld zijn, moet ik zeggen dat ik nu toch ook begon te twijfelen na de mail die wij hebben gehad en waaruit de heer Caron heeft voorgelezen, in verband met wat de Europese Commissie heeft gezegd in het kader van de overname van De Vijver Media. Daarin zeggen zij: "Only the channels of the public broadcasters are available for free without any subscription and therefore qualify as free-to-air channels." De vraag is: 'free-to-air', is dat nu gratis of niet? Er is hier duidelijk een interpretatieverschil tussen collega's, specialisten, mensen van de VRT, u. Iedereen zegt hier wat anders.

Aan de ene kant hoop ik dat u gelijk hebt en dat we daar geen veroordeling of zoiets kunnen oplopen, mochten mensen daar juridisch mee verder gaan. Maar het blijft toch wat wringen.

In dat opzicht heb ik een vraag voor u. U hebt gezegd dat er wordt gesproken of onderhandeld met TV VLAANDEREN om de tv-kanalen van de VRT op te nemen in hun basisaanbod. Maar dan is het wel te hopen dat het voor de mensen die daar abonnee zijn dan ook niet plots duurder zal worden. Want misschien zal de VRT daar ook wat voor in de plaats vragen. Dat is mij nog niet helemaal duidelijk. Laten we hopen dat die abonnementsgelden dan niet kunnen of mogen worden verhoogd door TV VLAANDEREN, voor zover wij daar tenminste iets over te zeggen hebben.

Maar we zitten toch nog wel met wat vragen. Het gaat over een kleine groep. Vanuit onze fractie hebben we het misschien ook wat mee geminimaliseerd. Maar hoe langer hoe meer begin ik mij toch af te vragen of we hier wel op het juiste pad zijn wat dit dossier betreft.

De voorzitter: De heer Caron heeft het woord.

Bart Caron (Groen): Ik wil nog een paar dingen zeggen, voor de duidelijkheid. De DVB-T-technologie laat een zeer groot gebruikerscomfort toe. Je hebt meteen beeld, je kunt spoelen, je kunt pauzeren, je kunt opnemen. Je kunt al die dingen doen op een zeer eenvoudige manier, wat voor een minder handig publiek een heel belangrijke kwestie is.

Van DAB+ en FM vinden wij wel dat er geen enkele vorm van een abonnement nodig is om die te beluisteren. Terecht overigens. Dat is ook onderstreept door Els Van de Sijpe tijdens de hoorzitting. Ik citeer: "DAB+ en internetradio zijn complementair. DAB+ is gratis wegens geen data-abonnement." Waarom dan wel? Voor de televisie.

Ik wil toch nog benadrukken dat, als je via computertechnieken wilt kijken naar televisie, via VRT NU, dan moet je minstens een abonnement hebben van 50 euro per maand om een onbeperkt datavolume te kunnen binnenhalen. Dat is geen kleine prijsverhoging voor mensen. Ofwel moet je een Telenet- of een Proximusabonnement nemen, wat niet altijd mogelijk is op een camping, onderweg enzovoort.

Minister, ik rond af met een indirecte vraag. Kan de VRT, vooraleer ze de DVB-T helemaal afschakelt, in alternatieven voorzien, ook een tv-app, zoals de RTBF er trouwens een heeft, die technologisch even gemakkelijk bruikbaar zijn en democratisch, binnen normale prijscategorieën vallen, als die DVB-T-technologieën? Zolang die alternatieven niet op punt staan, zeker tot dan, zou er uitstel van die beslissing moeten komen. Ik dank u.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Marius Meremans aan Sven Gatz, Vlaams minister van Cultuur, Media, Jeugd en Brussel, over de genderongelijkheid in de beursaanvragen bij het Vlaams Fonds voor de Letteren (VFL) – 2371 (2017-2018)

Voorzitter: mevrouw Cathy Coudyser

De voorzitter: De heer Meremans heeft het woord.

Marius Meremans (N-VA): In het jaarverslag van het Vlaams Fonds voor de Letteren zagen we reeds een verschil tussen het aantal beursaanvragen van mannen en vrouwen. Vrouwelijke proza-auteurs dienden namelijk 30 procent minder beursaanvragen in. Nochtans is er een gelijke genderverhouding in de sector.

De heer Yannick Geens heeft als masterstudent een onderzoek gevoerd op vraag van het VFL. In dat onderzoek lezen we dat vrouwen ook 16 procent minder kans hebben op een beurs en dat de toegekende beurzen ook lager liggen.

Als we verder lezen in het onderzoek vinden we niet meteen een duidelijke verklaring voor dat genderonevenwicht. Leeftijd en gebrek aan dames bij de adviescommissie spelen bijvoorbeeld geen rol in de beoordeling, in tegenstelling tot wat men eventueel kan denken.

De conclusie van Mike Kestemont, professor Digital Humanities aan de UAntwerpen en co-promotor van het onderzoek, luidt dat vrouwen mogelijks een andere, meer – ik citeer – "feminiene" schrijfstijl hebben dan mannen, die om de een of andere reden minder literaire waardering krijgt. Het VFL wil alvast aan de slag met deze conclusies.

Minister, hoe kijkt u aan tegen deze pijnlijke vaststelling van genderongelijkheid bij de beursaanvragen bij het VFL?

Welke concrete plannen heeft het VFL om de genderongelijkheid bij het indienen van beursaanvragen en het toekennen van beurzen aan te pakken?

In welke mate kan de identiteit van de beursaanvrager worden uitgeschakeld bij de beursaanvraag, zodat er minder onbewuste stereotypen worden gevormd bij de beoordeling? Is dat wenselijk of niet?

Bestaan er cijfers over het feit dat vrouwelijke auteurs ook wat betreft verkoopcijfers minder succes zouden hebben dan mannelijke schrijvers, conform het lagere waardeoordeel van de adviescommissies over teksten die zijn geschreven door vrouwen?

De voorzitter: Minister Gatz heeft het woord.

Minister Sven Gatz: Samen met u stelde ik de resultaten van het onderzoek vast. Vanzelfsprekend pleit ik voor een zo groot mogelijke gendergelijkheid bij beursaanvragen. Uit de reactie van het Vlaams Fonds voor de Letteren blijkt ook dat zij dat proberen na te streven, maar dat het om een uitdaging gaat die niet met een eenvoudige ingreep of aanpassing kan worden aangepakt.

Welke concrete plannen zijn er mogelijk bij het Vlaams Fonds voor de Letteren? Zoals het door het fonds zelf bestelde en kritische onderzoek aantoonde, zijn de cijfers toch wel typerend voor het bredere letterenveld in het algemeen. Belangrijk om aan te stippen is wel dat de gegevens van het Vlaams Fonds voor de Letteren inzake de toekenning van beurzen überhaupt de enige centrale en dus harde cijfers zijn die beschikbaar waren over dit onderwerp. Op basis van de conclusies uit het onderzoek mogen we echter aannemen dat de genderongelijkheid in het gehele letterenveld wel degelijk bestaat. Dat is op zich inderdaad een onrustwekkende vaststelling. Een divers literair landschap is immers een van de missiepunten van het Vlaams Fonds voor de Letteren: een inclusief en dynamisch letterenveld, dat toegankelijk is voor alle groepen en waarin alle lezers en stemmen een plek kunnen krijgen. Daarom neemt het Vlaams Fonds voor de Letteren dit onderzoek ook ter harte.

Zoals u wellicht al kunt vermoeden, moeten de voornaamste acties er nu in bestaan om meer vrouwen de weg naar een beursaanvraag te laten vinden en om binnen het Vlaams Fonds voor de Letteren en het letterenveld algemeen iedereen bewuster te maken van de heersende stereotypen. Het Vlaams Fonds voor de Letteren kan daarin een sleutelrol spelen om de discussie op scherp te stellen en een sectorbreed engagement op te starten.

Let wel: heel specifieke oorzaken van dit genderonevenwicht zijn nog niet helemaal duidelijk en dat maakt het ook iets moeilijker om in te schatten waar en hoe het beter kan. Er is dan ook nog iets meer onderzoek nodig om een gedetailleerd zicht te krijgen op de rest van de literaire sector en vooral op de precieze oorzaken van deze vaststellingen.

Uw derde vraag was of de identiteit van de beursaanvrager niet kan worden uitgeschakeld, om een neutralere beoordeling te krijgen. Een eerste reflex om identiteit of genderidentiteit bij de beoordeling van een beurs uit te schakelen, is uiteraard om die beoordeling anoniem te laten verlopen. Maar dat is minder evident dan het lijkt. Bij de beoordeling van een beursaanvraag hanteren de onafhankelijke adviescommissies van het Vlaams Fonds voor de Letteren immers het eerder gepubliceerde werk van de aanvrager als een zeer belangrijk criterium. Ik denk dan ook dat het niet wenselijk is om de aanvragen in de toekomst anoniem te behandelen en een criterium als 'oeuvreopbouw' zomaar

overboord te gooien. Dat de adviescommissie ook het eerdere werk van een aanvrager laat meespelen in de beslissing, garandeert niet alleen continuïteit in de beslissingen, maar is ook van belang voor de kwaliteit van het oordeel zelf. Rekening houdend met de vorige realisaties van een auteur, kan een adviescommissie immers een vollediger beeld krijgen van het ingediende werkplan en dat bijgevolg correcter inschatten en adviseren. Bij het toekennen van een beurs is het immers ook een belangrijke overweging of een auteur zich al dan niet heeft ontwikkeld ten opzichte van zijn of haar vorige werk.

Veeleer dan de kans op stereotypen te willen afsnijden door een anonieme aanvraag in het leven te roepen, draagt dit onderzoek net bij tot de bewustwording van de problematiek. Dat is een belangrijke stap en een goede voorzet voor het Vlaams Fonds voor de Letteren om daarmee aan de slag te gaan en ook de adviescommissies met de neus op de feiten te drukken. Dat kan een eerste stap zijn naar meer structurele oplossingen.

Over de gendergelijkheid in de verkoopcijfers is tot nog toe bijzonder weinig bekend. De meningen zijn bovendien verdeeld en er bestaan inderdaad heel wat vooroordelen. Sommige vrouwelijke auteurs krijgen immers net het verwijt dat ze zich zeer specifiek richten op goed verkopende schrijfselen die vooral bij een overwegend vrouwelijk leespubliek in de smaak zouden vallen, maar waar de literaire kwaliteit volgens de critici doorgaans zoek is. Zoals u weet, bestaat daar met de term 'chicklit' zelfs een aparte benaming voor.

Of die zogenaamde 'vrouwelijke bestsellers' ook werkelijk beter verkopen, is echter maar de vraag. In het doctoraatsonderzoek van Corina Koolen van de Universiteit van Amsterdam blijkt dat vrouwen helemaal niet zulke verkoopsuccessen behalen als soms wordt beweerd. In de periode 2007-2012 zijn ze amper vertegenwoordigd in de bestsellerlijsten van het Nationale Lezersonderzoek in Nederland, en ook bij de doorsnee lezers worden de literaire kwaliteiten van vrouwen blijkbaar lager ingeschat. Ander sociologisch onderzoek, van Marc Verboord, vergeleek bestsellerlijsten met literaire prijzencircuits in Frankrijk, Duitsland en de Verenigde Staten. Daaruit bleek dat vrouwen zowel in de verkoopcijfers als bij literaire erkenning via prijzen achterlopen op mannen. Bij de statusrijkere literaire prijzen is die genderkloof nog een stuk groter.

Alles schijnt dus zeer sterk verknoopt te zitten met perceptie en status. In een populairder circuit is er meer genderevenwicht dan in de zogenaamde high-brownetwerken. Sommige vaststellingen zien we ook bij de literaire kritiek. In populaire kranten en in online media krijgen vrouwen meer aandacht, in reportages over highbrow maar minder populaire kunstvormen, zoals klassieke muziek, krijgen vrouwen ook meer zichtbaarheid. Maar vreemd genoeg, wanneer een populair genre, zoals popmuziek, in aanzien begint te stijgen, gaat dat effect dan weer verloren en neemt het percentage vrouwen af.

Dat zijn internationale vaststellingen en, zoals u samen met mij kunt zien, maar gedeeltelijke. Voor Vlaanderen specifiek is meer onderzoek nodig, maar ik heb wel begrepen dat het Vlaams Fonds voor de Letteren deze resultaten ter harte neemt en op dit ogenblik intern en met verschillende partners en stakeholders aan het bekijken is hoe het hier toch een goed en structureel antwoord op kan bieden.

De voorzitter: De heer Meremans heeft het woord.

Marius Meremans (N-VA): Bedankt, minister. Er zal inderdaad meer onderzoek nodig zijn. Ik ben wel een beetje geschrokken van de andere zaken. Blijkbaar is het in de hele letterensector, en niet alleen in Vlaanderen. Dat zou ons natuurlijk ook wel verwonderen.

Ik vind het vreemd, omdat ik de indruk had, ook als leerkracht, dat het Nederlands en het gebruik van taal nu vooral bij vrouwelijke studenten sterker aanwezig zou zijn dan bij mannen. Normaal zou je dan verwachten dat er in het literaire ook een beweging zou zijn. Maar we gaan dus moeten wachten op verder onderzoek. In elk geval ga ik ervan uit dat het Vlaams Fonds voor de Letteren daar de nodige gevoeligheid en de nodige maatregelen aan wil koppelen. Hopelijk kunnen we daar in de komende jaren een trendbreuk zien, dat meer vrouwelijke auteurs prijzen halen en meer vrouwelijke auteurs beurzen kunnen verkrijgen bij het Vlaams Fonds voor de Letteren.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.